

הלכות ומנהגי חב"ד

שבת קודש פרשת לך-לך

ח' במרחשוון

בקריאת ההפטרה קרא הרבי "וקניי ה' יחליפו כוח" (ישעיה מ, לא) הצירי תחת הוא"ז².

יום שני

י' במרחשוון

תענית 'שני' קמא. בימינו אלה, אין נוהגים בתעניות בה"ב³, גם (ואדרבה - בעיקר) בחוגי

(1) כן הוא שם הפרשה בתורה-אור, תורת-חיים וכו', עד היום-יום ולקוטי-שיחות ועד בכלל.

(2) הרה"ח ר' יוסף-יצחק שיח' אופן והרה"ח ר' טוביה שיח' זילברשטרום (האחרון כתב הביתה כששמע זאת לראשונה מפי הרבי, כיוון שלמד לקרוא אחרת), כדעת האבן-עזרא שהביא המנחת-שי בתהילים לוט, וכן הוא במסורה שבמקראות גדולות שלו ושלנו, וכן נדפס בחומש 'תורה תמימה' שממנו קרא הרבי את ההפטרות. ולא כדעת הרד"ק והמנחת-שי עצמו, וכנדפס בחומש היידנהיים, בתנ"ך קורן, בתנ"ך ברואר (שממנו נעתק 'ספר ההפטרות - חב"ד', הוצאת קה"ת תשנ"ה) ובתיקון 'איש מצליח', שהצירי תחת היו"ד וקוראים "וקניי". זאת למרות שלדעת הראב"ע והמסורה הנ"ל הרי בתהילים שם צריך לומר "וקניי", ולמעשה בכל ספרי התהילים, גם בתהילים 'אוהל יוסף יצחק' שלנו, נדפס "וקניי", אם-כי לא ידוע איך קרא הרבי שם.

(3) למרות שהעניין נפסק בשו"ע הבי"ב ובשו"ע אדמו"ר הזקן

החסידים. כמובן, הנוהגים להתענות - ימשיכו במנהגם הטוב, ואין להתיר להם אלא לצורך, כמו חולשת בריאות הגוף; אך חובת הכול היא להוסיף ב'ימי רצון' אלו בקו השמחה בגלוי, ב"פיקודי ה' ישרים, משמחי לב"⁴.

יום חמישי

י"ג במרחשוון

תענית 'חמישי'.

* סוף זמן קידוש לבנה לכתחילה - כל ליל ש"ק, ט"ו במרחשוון⁵. וכיוון שמקפידין להימנע מלקדשה בש"ק⁶, יש לזכור לקדשה לפני-כן.

(בסימן מיוחד, או"ח ס' תצב), וסיבתו: "לפי שחוששין שמא מתוך משתה ושמחת המועד באו לידי עבירה". ולפני כמאה שנה התרעם הגר"ח"ע גרודזנסקי ז"ל בוילנא על רב גדול "שהנהיג כמה קולות בסדר דבה"ב ויו"כ קטן...". (ראה מבוא לקונטרס ומעין עמ' 25).

(4) 'התועודיות' תשמ"ח ח"ג עמ' 258 ואילך, וראה שם ביאור טעמו של דבר - אם כי הרבי נשאי דורנו בעצמו הקפיד להתענות בתעניות אלו.
(5) ובדיעבד ע"פ החתם סופר, עד סוף הלילה דמוצאי ש"ק זו.
(6) רמ"א סי' תכו ס"ב. הטעמים נלקטו בס' 'קידוש לבנה - אוצר הלכות ומנהגים' פ"ו הערה א. הקפדת רבותינו בזה, ברשימת הגר"י לנדא ז"ל שנדפסה ב'כפר חב"ד', גיליון 986 עמ' 35.

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • אגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

א"ג

ערב שבת קודש

פרשת לך-לך

ז' במרחשוון התשע"ד

יוצא-לאור על-ידי

מכון ליובאוויטש שעל-יד

צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז

לזכות

אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו

ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,

בני הרה"ח ר' שלום ישעי' ע"ה דייטש

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

ז' במרחשוון ה'תשע"ד - י"ד במרחשוון ה'תשע"ד

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	ז' במרחשוון	ה' גניבה פרק ז-ט.	ה' טומאת מת פרק ח.	מל"ת רמו. רמג.
ש"ק	ח' במרחשוון	ה' גזילה ואבידה.. בפרקים אלו. פרק א-ג.	פרק ט.	מל"ת רמה.
א'	ט' במרחשוון	פרק ד-ו.	פרק י.	מל"ת רמו.
ב'	י' במרחשוון	פרק ז-ט.	פרק יא.	מל"ת רסה.
ג'	י"א במרחשוון	פרק י-יב.	פרק יב.	מל"ת רסו.
ד'	י"ב במרחשוון	פרק יג-טו.	פרק יג.	מ"ע קצד.
ה'	י"ג במרחשוון	פרק טז-יח.	פרק יד.	מל"ת רסט. מ"ע רד.
ו'	י"ד במרחשוון	ה' חובל ומזיק.. בפרקים אלו. פרק א-ג.	פרק טו.	מ"ע רלו.

זמני השבוע*

תאריך	עלות השחר**		זמן ציצית ותפילין	זריחה החמה	זמן ק"ש	חצות והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה***	צאת הכוכבים
	120 ד' לפני הזריחה	72 ד' לפני הזריחה							
ו', ז' במרחשוון	4.43	5.29	5.51	6.48	9.32	12.27	12.57	6.13.2	6.37
ש"ק, ח' במרחשוון	4.43	5.30	5.51	6.49	9.33	12.27	12.57	6.12.0	6.36
א', ט' במרחשוון	4.44	5.31	5.52	6.50	9.33	12.27	12.57	6.10.8	6.35
ב', י' במרחשוון	4.45	5.31	5.53	6.50	9.33	12.27	12.57	6.09.6	6.34
ג', י"א במרחשוון	4.45	5.32	5.53	6.51	9.33	12.26	12.56	6.08.5	6.33
ד', י"ב במרחשוון	4.46	5.33	5.54	6.52	9.34	12.26	12.56	6.07.3	6.32
ה', י"ג במרחשוון	4.47	5.34	5.55	6.53	9.34	12.26	12.56	6.06.2	6.31
ו', י"ד במרחשוון	4.47	5.34	5.55	6.53	9.34	12.26	12.56	6.05.0	6.29

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"ז בסידורו (סדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטיין" (לשון אדה"ז שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	דה"נ	צה"ש	דה"נ	צה"ש	דה"נ	צה"ש	דה"נ	צה"ש
לך-לך	5:36	6:47	5:51	6:49	5:41	6:48	5:54	6:50
וירא	5:28	6:39	5:43	6:41	5:33	6:40	5:46	6:42

עורך אחראי: לוי יצחק שייקביץ • עורך: נחמיה קפלון • הגהה: יוסף יצחק אולידורט
 מו"ל: מכון ליובאוויטש שעליד צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז
 יו"ר: הרב יוסף יצחק הכהן אהרונוב
 כתובת: ת"ד 14 כפר-חב"ד 6084000, טל' 03-9607588, פקס: 03-9606169
 אינטרנט: www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il
 ISSN 0793-7474

יעב"ץ¹⁴, שערי תשובה¹⁵ ומשנה ברורה¹⁶.
 הגורסים ללא וא"ו: ליקוטי הפרד"ס מרש"י¹⁷,
 שבלי הלקט¹⁸, מטה אפרים¹⁹ בשם שו"ת תשובה
 מאהבה²⁰, סידור 'עבודת ישראל'²¹, קיצור שו"ע²²
 וערוך השלחן²³.

- כתב שנוהגים רק לכוון בתיבת 'אמן' להשלים כ"ח תיבות).
 (14 הוצאת אשכול, במקומות רבים בתפילת שחרית.
 (15 נו"ס"ק ב.
 (16 ס'ל'נו"ס"ק ב' וס'ל'נו"ס"ק טו.
 (17 י.ב.ב.
 (18 ענין תפלה ס' ח.
 (19 ס'ל'נו"ס"ק ב' ס"א.
 (20 ח"ב ס'ל'נו"ס"ק רעג "שבכל הנוסחאות הישנות הוא בלא וא"ו", וראה
 בהערה הבאה.
 (21 עמ' 130. שם הביא מתרגום אונקלוס על הפסוק (דברים
 כח,מג) "למעלה מעלה" - "לעילא לעילא", וכן ממחזור רומא ככל
 הקדישים של כל השנה.
 (22 ס'ל'נו"ס"ק כ"א (אך במסגרת השלחן שם מביא משו"ע אדה"ז
 וסדר היום שכתבו בוא"ו).
 (23 ס'ל'נו"ס"ק ב' ס"ח (ובטעות כתב זאת בס'ל'נו"ס"ו - בוא"ו).

אמנם בלוח 'היום יום'⁷, בס' המנהגים⁸ ובמחזור
 השלם כתבו, על פי הוראת רבותינו, שבקדיש
 בתפילת נעילה אומרים: "לעילא ולעילא מכל
 ברכתא".

ואציין מה שמצאתי לעת-עתה בקשר לחילוקי
 הנוסחאות, דלדידן⁹ אומרים: "לעילא ולעילא"
 בוא"ו, ואחרים אומרים: "לעילא לעילא", בלא
 וא"ו.

הגורסים בוא"ו כמנהגנו: 'מהרי"ל - מנהגים'¹⁰,
 שושן סודות¹¹, עמק המלך¹², סדר היום¹³, סידור

- (7 י' תשרי.
 (8 עמ' 59.
 (9 בשו"ע אדה"ז שם במהדורה החדשה, נוספה הוא"ו בסוגריים
 מרובעים. בדפוס הקודם היא מופיעה ללא סוגריים, וכן העתיקו
 השער הכולל כנ"ל, ובמסגרת השלחן על הקיצור שו"ע דלהלן.
 (10 סדר תפילות של פסח, ס"ע קמט.
 (11 פירוש הקדיש אות יו"ד, ו'סוד קדיש' אות סמ"ך.
 (12 שער תיקוני התשובה פ"ב ושער יו"ד פט"ו.
 (13 כוונת ב"ש ופסד"ו וקדיש (שמביא מנהג זה. למרות שלמעשה

מינוי ל'התקשרות'

אפשר לקבל את גיליון 'התקשרות'
 ישירות הביתה באמצעות הדואר
 מינוי לשנה: 240 ש"ח (ב-4 תשלומים)
 מינוי לחצי שנה: 124 ש"ח (ב-2 תשלומים)

את השם, הכתובת והתשלום יש להעביר לפי הכתובת:
 'התקשרות', מחלקת המנויים, ת"ד 14 כפר-חב"ד 6084000.

כמוֹכן אפשר להירשם בטלפון ולשלם בכרטיס אשראי, בטל' 072-2770130

לחגור מותניים ולצאת לשליחות!

אברהם ישב בכבודה של מלכות והוצרך להיטלטל בדרכים, ודווקא בזכות זה קיבל את כל הברכות • הוראה נפלאה מחברי הסנהדרין, שהיו 'רופאים ועורכי דין', ועם זאת – חגרו מותניהם והסתובבו בעיירות למצוא את הצריך תיקון, ואם יהודי נכשל הרי זו אשמת הסנהדרין! • השליחות לכיבוש הארץ כרוכה בעזיבת כל הרצונות וההרגלים – גם כאלה של קדושה • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

דברים, ממעטת פריה ורביה וממעטת את הממון וממעטת את השם", מכל מקום, נאמר לאברהם "ואעשך לגוי גדול ואברכך ואגדלה שמך", "הבטיחו על הבנים ועל הממון ועל השם".⁸

ב. וכיוון שעניין זה מספר הקב"ה בתורה, מלשון הוראה,⁹ הרי זו הוראה עבורנו לדעת כיצד צריכים אנו להתנהג:

יכול משהו לחשוב שמוטב לו לישב בביתו, בעירו, במקום של כבוד – שאז יוכל לפעול יותר בענייני יהדות, בנוגע לעצמו, ובדרך ממילא גם בנוגע לאחרים,

– נדמה לו שהוא "קיסר"... ואין זה לפי כבודו לצאת לדרך ולחזור בעיירות כו', ומה גם שהדבר ייודע לקרוביו, וגם למחותניו, ואז תרד חשיבותו בעיניהם; ומלביש זאת ב"קדושה", באמרו, שכאשר תקטן חשיבותו תקטן גם יכולת השפעתו... –

מה שאין כן כאשר ילך בדרך, אזי הדרך ממעטת פריה ורביה וממעטת את הממון וממעטת את השם.

(8) לך לך יב, ב ובפרש"י.

(9) ראה זח"ג נג, ב. רד"ק לתהלים יט, ח. ועוד.

א. אודות אברהם אבינו, היהודי הראשון, "אחד היה אברהם"¹ – מצינו שהיה מלך, כדאיתא במדרש² על הפסוק³ "עמק המלך", "שהושוו שם כל האומות והמליכו את אברהם עליהם".

ואף-על-פי-כן, אמר ה' אל אברהם "לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר אראך וגו' ואגדלה שמך"⁴, וכדאיתא במדרש⁵ "למה היה אברהם אבינו דומה לצלוחית של פלייטון"⁶ (שמן מרקחת ותערובות בשמים) . . . מונחת בזוית, ולא היה ריחו נודף (והיינו, שכאשר נמצאת במקום משומר, עטופה ומצוחצחת, אינה ממלאת את תכליתה, לא יודעים מה יכולה לפעול, ומהו הצורך בה), כיוון שהיתה מיטלטלת היה ריחו נודף, כך אמר הקב"ה לאברהם אבינו טלטל עצמך ממקום למקום ושמך מתגדל בעולם".

והיינו, שאף-על-פי "שהדרך גורמת לשלשה

(1) יחזקאל לג, כד.

(2) ב"ר פמ"ג, ה. הובא בפרש"י עה"פ לך לך יד, יז.

(3) לך לך שם.

(4) ר"פ לך לך.

(5) ב"ר פל"ט, ב. תנחומא לך לך ג.

(6) כ"ה בתנחומא שם.

(7) פי' עץ יוסף שם.

השכמה בשבת / רבש"ע ביו"ט / לעילא ולעילא

השכמה ביום ש"ק

מדות הרחמים... שכאו"א מישראל מבקש על עצמו: "ויתקיים בנו מקרא שכתוב..." פסוק שמתאר גודל מעלתו של משיח צדקנו.

משמע מהלשון, שהבקשה 'רבש"ע' נאמרת גם כשחל יו"ט בשבת, שא"א אז את ה"ג מדות. ולכאורה אינו נהוג כלל בין אנ"ש, שכשאין אומרים יגמה"ר מדלגין גם את הרבש"ע, וכמ"ש בסידור הרב ראסקין (עמ' רצט הערה 72).

השיחות הללו מעובדות (ומסודרות לפי סדר מסוים בקשר לאושפיזין וכו'), וב'שיחות קדש' בלה"ק (תשנ"ב ח"א, שיחת ליל הו"ר, עמ' 169) אין משמעות כזו. ואולי ניתן לבדוק בהקלטות ולשמוע האומנם יש שם משמעות כזו, שהרי זו הנהגה הנוגעת לרבים.

לעילא ולעילא

בשער הכולל⁵ כתב: "הג"ה כי"ק [בעש"ת ולעילא מיותר], הגם שבשו"ע סי' תקפ"ב כתב [אדה"ז] בשם המג"א, שבכל הקדישים מר"ה עד יו"כ אומרים 'לעילא ולעילא מכל', אבל בסידור החליט שלא לחלק בין עש"ת לכל השנה. וכן כתוב בסדר היום, שלא להוסיף תיבת 'ולעילא', וכן במשנת חסידים ובסידור ר' יעקב קאפיל לא נמצא ההוספה הזאת (ועיין לעיל פרק א' שיש לנהוג כהסידור. גם הנוהגין להוסיף בקדישי דנעילה 'ולעילא', אין לזה שום שורש). עכ"ל.

(5) פ"ד ס"ט.

(6) סעיף טז.

בשולחן ערוך אדה"ז כתב: "בשבת צריך להקדים לבוא לבית הכנסת יותר מביום טוב, כמ"ש בסי' תקכ"ט², ומכל מקום נוהגים לאחר יותר מבחול, משום השינה שהיא עונג שבת...".

ברם, באגרות קודש כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע לאחד החסידים³, כתב: "בטח ידעת, כי קדוש יום השבת לאנ"ש ש', לקום בבוקר קודם יותר מימות החול, ולהתעסק בתפילה...".

ומסתמא העניין שייך לא רק לשלילת השינה כפשוטה ביום הש"ק⁴, אלא בעיקר לחשיבות כל רגע מיום הש"ק, ובפרט בקשר ללימוד חסידות, עבודת התפילה וההכנה לזה.

'רבש"ע' בפתחת הארון ביו"ט

בהתוועדויות תשנ"ב ח"א עמ' 109, כתוב: "...פלא הכי גדול בכל יו"ט, בעת פתיחת הארון (וכשחל בחול – לאחר ההקדמה דאמירת י"ג

(1) סי' רפא ס"א.

(2) ס"ח: "ביו"ט שחרית מאחרין מעט לבוא לבית הכנסת, כדי שיכינו מקצת צרכי הסעודה קודם הליכה לבית הכנסת...". ובסעיף ט: "עכשיו בזמן הזה שמאריכים בפיוטים... ימהרו לבוא לבית הכנסת כמו בשאר ימות השנה".

(3) כרך יג עמ' עא.

(4) ראה 'קיצור הלכות' במילואים עמ' פז. וראה בס' המלך במסיבו ח"א עמ' רמג הע' 11. ולהעיר שלא נזכרה הסתייגות זאת כלל בלקוטי שיחות (ח"ב עמ' 254 הע' 50) שהובא בקיצור הלכות שם. ועיין גם בשיחת ש"פ מטו"מ תשל"ה (שיחות קודש ח"ב עמ' 332).

להחדיר התורה בכל בית, בחיות ובשמחה

המשמעות של ז' במרחשוון בזמננו

בהליכת בני ישראל מארץ ישראל לחוף לארץ, בחזרתם מהעלייה לרגל, היה החילוק – שכל זמן שהיו עדיין בארץ ישראל, הנה אף שכבר עברו כמה ימים מאז שיצאו מבית המקדש, היו נתונים עדיין תחת הרושם של הקדושה והשמחה שהיתה בבית המקדש, ואילו כאשר עברו את הגבול מארץ ישראל לחוף לארץ, התחיל מעמד ומצב של חולין ("וואכעדיקייט").

ונמצא, שז' חשוון, שבו היו יוצאים מארץ ישראל לחוף לארץ, הוא יום אחד שכולל את הקדושה והחביבות של העלייה לרגל יחד עם החולין של ימי החול, ותפקידו לחבר את העלייה לרגל עם ימי החולין, דהיינו, להמשיך את הקדושה והשמחה שהיתה בבית המקדש גם לאחר שכל אחד חוזר לביתו ועוסק בענייני החולין, שכן, אצל בני ישראל גם ענייני החולין אינם חול לגמרי, וגם בהם צריך להמשיך את כל העניינים שספגו וקלטו בבית המקדש.

וזוהי גם המשמעות של ז' חשוון בזמננו זה:

גם כיום מזכיר ז' חשוון שבזמן שבית המקדש היה קיים – שאז היו עולים לרגל לארץ ישראל לקראת שמחת תורה – היה נמשך עניין שמחת תורה ועניין העלייה לרגל עד ז' חשוון.

ועניין זה צריך כל אחד להמשיך בימות החול, והיינו, שגם כאשר מדובר אודות אנשי עסקים ("ביזנעס-לייט") שעוסקים בענייני חולין, צריך להיות ניכר החילוק שמסחר זה מתנהל על ידי יהודי שזה עתה חזר מבית המקדש, והביא עמו את החיות וההתלהבות שקיבל בבית המקדש.

[...] והנה, בבית המקדש עצמו היה המקום המקודש ביותר – קודש הקדשים, שקדושתו התבטאה בהיותו המקום שבו עמד הארון, שתכליתו ומטרתו ליתן בו את הלוחות שעליהם היו חקוקים עשרת הדברות, ובצדו היה מונח ספר תורה (כדברי הגמרא במסכת בבא בתרא). וכמו כן גם עתה – שהקדושה של בית המקדש שלנו היא הלוחות והתורה, שנשארה בשלימותה גם עתה.

ומזה מובן שביום ז' חשוון צריכים לקחת את הרושם של שמחת תורה שזוהי השמחה שבני ישראל שמחים עם הלוחות והתורה, ולהמשיך זאת על יום ח' חשוון, באופן שהדבר ישפיע עליו לחזק ולהרחיב את ענייני התורה גם בחוף לארץ, בכל מקום ובכל מצב שיכולים לפעול בו. וזהו התפקיד של כל הישיבות, וישיבת תומכי תמימים בפרט – להחדיר את התורה, מתוך חיות ושמחה, בכל בית יהודי, ובאופן שיאיר לא רק בשעה שלומדים תורה, אלא גם בשעות שלאחר ז' שבהם עוסקים בענייני חולין.

ועניין זה צריך להיעשות מתוך הרושם וההתעוררות שלוקחים מהעלייה לרגל, ומהיום טוב שממנו באים אנו זה עתה.

(משיחת מוצאי ז' במרחשוון ה'תשכ"ב – בלתי מוגה. תורת מנחם חלק ל"ב, עמ' 184)

אָן") – כאשר יושיבוהו ב"מזרח", יכבדוהו ב"עלייה", ועלייה חשובה ("די שענסטע"), אזי יעשה "טובה" להקב"ה ויברך ברכה, אלא גם כשיושב ב"מערב", וכשנמצא ברחוב – "מתאים לו" לעסוק בשליחותו של הקב"ה.

ג. ובעניין זה יש הוראה גם מהנהגת הסנהדרין – כדאיתא בתנא דבי אליהו רבה¹³ ש"היה להם (לחברי הסנהדרין) לילך ולקשור חבלים . . . במותניהם . . . ויחזרו בכל עיירות ישראל . . . וילמדו את ישראל כו'":

כדי להתמנות לסנהדרין – צריכים להיות "חכמים ונבונים, מופלגין בחכמת התורה . . . יודעים קצת משאר חכמות כגון רפואות וחשבון ותקופות

ובכן: במה דברים אמורים שההליכה בדרך גורמת היזק – רק כאשר נמצאים תחת שליטת הכוכבים ומזלות; אבל כאשר מדובר אודות יהודי שהולך בשליחותו של הקב"ה – שאז נעשה אצלו על דרך מה שנאמר באברהם¹⁰ "ויוצא אותו החוצה גו'", "אמר ליה צא מאצטגנינות שלך שאין מזל לישראל, מאי דעתך דקאי צדק (שהוא מזל שלך) במערב (שהוא מקום מצונן ואין ראוי להוליד), מהדרנא ומוקמינא ליה במזרח" (שהוא מקום חום)¹¹, וזהו "ויאמר הבט (מלמעלה למטה) גו' וספור הכוכבים", להיותך למעלה מהם, ואין לך מה להתחשב בהם – אזי לא זו בלבד שהדרך אינה ממעטת את הבנים והממון והשם, אלא אדרבה כו'.

כדי שיהודי יתגדל ברוחניות או בגשמיות או

בשניהם, אין לו ברירה אחרת מלבד מילוי

שליחותו של הקב"ה, ולא רק במקום שמתאים לו

ומזלות ואצטגנינות ודרכי המעוננים והקוסמים והמכשפים . . . ושידעו ברוב הלשונות¹⁴.

ולכאורה, מהו הצורך בחברי הסנהדרין דווקא בשביל להיות נע ונד ("אָ וואַנדערער") בעיירות ישראל, ללמד אל"ף-ב"ת כו', ולהורות לבני ישראל על דבר שמירת שבת וכיוצא בזה – כיצד יוכל בתפקיד זה להשתמש בכל הידיעות שבזכותם נתמנה לסנהדרין גדולה!?

אף-על-פי-כן אומר בתנא דבי אליהו, שכאשר סנהדרין אינם מתנהגים באופן כזה (לחגור חבלים במותניהם ולחזור בעיירות ישראל כו'), הרי הם אשמים בהריגתם של ישראל!...

והיינו, שכתוצאה מזה שאינם מחזרים בעיירות ישראל ללמד כו', יתכן שבמשך הזמן ימצא יהודי שהם יצטרכו לשפוט אותו משפט מות,

וכפי שמצינו בשעה שהתחילה היהדות בעולם אצל היהודי הראשון, אברהם אבינו – שנצטווה "לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך", מכל המקומות שבהם ישב בכבוד של מלכות, ולהיטלטל ממדינה למדינה, ולא עוד אלא שמיד בכואו למדינה הראשונה נעשה רעב בארץ¹², ואמרו לו, שבגללו נעשה הרעב... ואף-על-פי-כן, זו היתה הדרך שעליה נתברך – "והיה ברכה" – בג' הדברים: בנים ממון ושם.

וכן הוא בנוגע לכל אחד ואחד מישראל:

כדי שיהודי יתגדל ("אגדלה גו'") – ברוחניות או בגשמיות או בשניהם – אין לו ברירה אחרת מלבד מילוי שליחותו של הקב"ה, ולא רק במקום שמתאים לו ("וואו אים שטייט

10) לך לך טו, ב ובפרש"י.

11) שבת קנו, סע"א ואילך (ובפרש"י).

12) לך לך יב, י"ד ובפרש"י. ב"ר פ"מ, ב. פרד"א פכ"ו.

וראה תולדות יצחק (להר"י קארו) עה"פ.

13) פי"א.

14) רמב"ם הל' סנהדרין פ"ב ה"א:ו.

הנהגה כזו היא הנהגה הראויה לישיבה בסנהדרין באופן כזה שממשיכים ומביאים חיים בעולם, ולא להיפך חסיושלום.

ד. וכאמור, כאשר הולכים בשליחותו של הקב"ה באופן ד"לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך", גם כאשר בשביל זה צריכים לעזוב את "ארצך וממולדתך ומבית אביך" דקדושה¹⁸: "ארצך" קאי על הרצונות של קדושה, "מולדתך" קאי על הרגילות שמצד הטבע של נפש אלקית, ו"בית אביך" קאי על הקב"ה, אבינו שבשמים, והיינו, שצריך לעזוב כל עניינים אלה, כדי לילך לדבר עם יהודי שאינו יודע מאומה אודות עניני קדושה, שלכן צריך להתחיל את השיחה עמו מדברים

ואז נקראים הם סנהדרין "חובלנית" (קטלנית)¹⁵ – לא בגלל שלא פסקו את הדין לאשורו, אלא בגלל שהם היו יכולים למנוע שיהודי זה לא יבוא למעמד ומצב שיתחייב משפט מות, אילו היו באים לעירו ומלמדים אותו וכו'¹⁶, ונמצא, שכאשר יהודי עובר עבירה שיש בה איסור לאו – מגיע לסנהדרין מלקות, ואם עובר עבירה חמורה יותר שחייבים עליה מיתה – נקראת הסנהדרין "קטלנית": הם הרגו נפש מישראל!

וזוהי ההוראה לכל אחד ואחד: ישנם החושבים שכדי לשאת חן בעיני החברים, בעיני המחוננים, בעיני בעלת-הבית ("בא די אייגענע בעלה-הבית'טע") – צריכים לשבת בראש, וכשיושבים שם צריכים "להתנפח" ("בלאָזן זיך")...

הליכה בדרך מזיקה רק כאשר נמצאים תחת שליטת הכוכבים ומזלות; אבל לא כאשר מדובר אודות יהודי שהולך בשליחותו של הקב"ה

כאלה שאצלו הם "דברים בטלים", ולאחרי זה יוכל להניח עמו תפילין – הנה דווקא עליידי זה נעשה "ואעשך לגוי גדול ואברכך ואגדלה שמך", שזוהי הברכה "על הבנים ועל הממון ועל השם". ואז מתקיים הפסוק "אחד היה אברהם וירש את הארץ", והיינו, שאף-על-פי שבתחילה "אחד היה אברהם", שנקרא "אברהם העברי"¹⁹, על שם ש"כל העולם כולו מעבר אחד והוא מעבר אחד"²⁰, הנה לאחרי זה "וירש את הארץ", היינו, שהפירות והפעולות שלו מתפשטים עד שכובשים את כל הארץ שנמצא בה.

(מהתועדות י"ג תמוז ה'תש"ד.
תורת מנחם תשי"ד כרך יב, ע' 100-97)

ומזמן לזמן לומר איזה דבר התעוררות ("זאָגן אַ וואָרט"), שצריכים ללמוד תורה ולקיים מצוות. ועל זה באה ההוראה – כפי שכבר היה לעולמים: בסנהדרין גדולה ישבו לומדים גדולים, שידעו נגלה תורה ונסתת תורה, וידעו גם חכמת הרפואה ותורת המשפטים (רופאים ועורכי-דין), וכל שאר החכמות שבעולם שהיו צריכים לידע כדי לפסוק דינים; ואף-על-פי-כן, במה התבטאה עבודתם על-פי דין תורה – לחגור מותניהם בחבלים, ולחזור [לא בירושלים, עליה נאמר¹⁷ "מלאתי משפט", "מלתי כתיב", שהיו בה ארבע מאות ושמונים בתי מדרשות, כמניין "מלתי", אלא] בעיירות ישראל כדי לשמור ולהציל יהודי מאיסור מיתה, איסור כרת, איסור לאו, ואפילו דקדוק קל של דברי סופרים.

(15) מכות ז, א. רמב"ם שם פי"ד ה"י.
(16) ראה לקו"ד ח"ב שכב, א ואילך.
(17) ישע"י א, כא. איכ"ר פ"ב, ד.

דבר זה, שעל אדם לכבד את אשתו כדי שיתעשר, נאמר עליידי רבא. רבא הוא מבחינת 'אברם', כמובא בכתבי האר"י ז"ל שאברם הוא אותיות 'מרבא'. לכן דווקא הוא אמר שעל אדם להוקיר את אשתו בשביל שיתעשר, בדיוק כפי שהיה אצל אברהם.

רמז נוסף לקשר שבין רבא לאברם – רבא היה גר במחוזא, ובאברהם נאמר (לקמן טו) "היה דבר ה' אל אברם במחזה לאמר".
זאת ועוד: "מחזה" בריבוע עולה ר"ג ובגימטרייה – רבא (203).

(ליקוטי לוייצחק עמ' שעז)

ואנשי סדום רעים (יג,ג)

ורבותינו למדו מכאן – ושם רשעים ירקב (רש"י)

"ושם רשעים ירקב" הוא מקרא מלא במשלי (י). מדוע אפוא הוצרכו רבותינו ללמוד זאת גם מפסוק זה? אלא מהפסוק במשלי (מצד עצמו) לומדים רק שיש להימנע מהזכרת שם רשעים, וכך ישתכח השם מעצמו (ראה רש"י במשלי שם). ואילו מהפסוק דנן אנו למדים, שכאשר מזכירים את שמם של הרשעים (כאשר יש בכך צורך) – יש לגנותם ולהכתירם בתארי גנאי.

(ליקוטי שיחות כרך ה עמ' 42)

והנשאים הרה נסו (יד,י)

להר נסו, הרה כמו להר, כל תיבה שצריכה למ"ד בתחילתה הטיל לה ה"א בסופה (רש"י)

בריש פרשתנו (וכן בסוף פרשת נח) נאמר "ארצה כנען" ואין רש"י מפרש שם שהאות 'ה' בסוף מילה היא במקום 'ל' בתחילתה, וזאת לפי שהדבר ידוע ומוכן מעצמו. מדוע, אפוא, דווקא כאן מוצא רש"י לנכון לפרש זאת?

אלא: בפסוק דנן היה אפשר לכאורה לצרף את תיבת "הרה" לתיבת "הנשאים" ולא לתיבת "נסו", ואז היה פירוש הכתוב: "והנשאים הרה – נסו" (כלומר, אותם שנתרו בהר, ברחו על נפשם). לפיכך מבאר רש"י שהפירוש הנכון הוא כי הנשאים ברחו אל ההר.

(ליקוטי שיחות כרך י, עמ' 46)

אם מחוט ועד שרוך נעל (יד,כג)

בגמרא (סוטה יז) נאמר שבזכות אמירת אברהם "ועד שרוך נעל" זכו בניו לרצועה של תפילין (שרוך היינו רצועה). במדרש (רבה) כתוב, שבשכר זה נתן הקב"ה לישראל מצוות נעל דחליצה. ויש להמתיק ולקשר הדברים: תפילין ומנעלים שייכים זה לזה, וכאמר רז"ל (שבת סא) "כתפילין, כך מנעלין: מה תפילין בשמאל, אף מנעלין בשמאל".

(ליקוטי לוייצחק בראשית עמ' צו)

(18) ראה גם שיחת י"ג תמוז (לקמן ע' 120 ואילך). וש"נ.
(19) לך לך יד, יג.
(20) ב"ר ספמ"ב.

להפיץ את פנימיות התורה בלי הגבלות

ואז נזכה ל"ונגלה כבוד ה'" בגאולה השלמה

בווהר סוף פרשתנו איתא: "אמר רבי יוסי, כתיב יִבְקַע כַּשְׁחַר אֹרֶךְ וְגו'. זמין קב"ה לאכרזא על בנוי ויימא אז יבִקֵּעַ כַּשְׁחַר אֹרֶךְ וְאֶרְוֹכְתֶךָ מֵהֲרַה תְּצַמַח וְהַלֵּךְ לִפְנֵיךָ צְדָקָה וְכַבּוֹד ה' יִאֲסַפְךָ"...
 סיום הזוהר בפסוק זה אינו כדי לסיים בדבר טוב בלבד, כי אם סיום בדבר טוב השייך לעניין זה – גילוי הסודות ורזין דאורייתא לעתיד לבוא, תמורת היותם עתה בהתכסות והעלם...
 ולכן, כאשר נמצאים בסוף ו"אחרית הימים", בסמיכות ממש לגאולה העתידה – אזי צריך להיות הגילוי דפנימיות התורה באופן ד"יפוצו מעיינותיך חוצה", בכל מקום ומקום, ובלא כל הגבלות.
 דהנה מבואר באיגרת הקודש (ס"ו) ש"כל חכמת הקבלה הייתה נסתרת בימיהם (של התנאים) ונעלמה מכל תלמידי חכמים, כי אם ליחידי סגולה, ואף גם זאת בהצנע לכת ולא ברבים". אבל מזמנו של האריז"ל – "מותר ומצווה לגלות זאת החכמה", ומדור לדור הולך וגדל ההכרח לגלות את הלימוד דפנימיות התורה, כך שלא זו בלבד ש"מותר ומצווה לגלות", אלא זהו דבר הכי מוכרח...
 ויש לקשר עניין זה עם... כללות העבודה ד"ויעקב הלך לדרכו":
 כללות העניין ד"אז יבִקֵּעַ כַּשְׁחַר אֹרֶךְ וְגו'" – קשור עם יעקב, כמבואר בסידור (שער הסוכות רנז, ד ואילך) ש"יעקב הוא אותיות יִבְקֵעַ, ועל כן הוא אומר אז יבִקֵּעַ כַּשְׁחַר אֹרֶךְ וְגו'".
 וזהו הקשר עם כללות העבודה ד"ויעקב הלך לדרכו" – עבודתו של כל אחד ואחד מישראל (ויעקב הלך לדרכו) בהפצת המעיינות חוצה באופן ד"אז יבִקֵּעַ וְגו'".

וההוראה מזה – בפשטות:
 מכיוון שנמצאים אנו ב"אחרית הימים", ולפי כל הסימנים המבוארים בסיום מסכת סוטה נמצאים אנו בסמיכות ממש לביאת אליהו הנביא זכור לטוב [כסיום מסכת סוטה], "מבשר טוב", מבשר הגאולה העתידה, וכבר כלו כל הקיצין ואין הדבר תלוי אלא בתשובה – אזי צריכים להוסיף בגילוי פנימיות התורה בכל מקום ומקום, ללא כל הגבלה, "יפוצו מעיינותיך חוצה".
 ולכל לראש – הפצת היהדות בכללותה, החל מאל"ף בי"ת של יהדות, ובאופן שבזה גופא (באל"ף בי"ת של יהדות) ניתנים גם העניינים הכי נעלים, עד לבחינת "צחצחות" וכל זה – באותיות הכי פשוטות, בהתאם למעמדו ומצבו.

וכאשר מקבלים החלטות טובות בנוגע להתעסקות בהפצת היהדות והמעיינות חוצה... אז יהיה העניין ד"וירא אליו ה'" (כפי שהולכים לקרוא בתפילת מנחה) באופן ד"ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחדיו גו'" בגאולה האמיתית והשלמה על-ידי משיח צדקנו, במהרה בימינו ממש, "מיד הן נגאלין".

(מהתוועדות שבת יקודש פרשת לך-לך, ח' במרחשוון התשד"מ. התוועדות תשד"מ, כרך א, עמודים 453:442 – בלתי מוגה)

פרשת לך-לך

כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ סיפר:

בהיותי ילד נכנסתי פעם בשבת פרשת לך-לך, בבוקר לפני התפילה, לחדר אבי (הרבי הרש"ב נ"ע), ומצאתיו 'עובר' על פרשת השבוע ('שניים מקרא ואחד תרגום'). הוא היה שרוי במצב רוח מרומם ובה בשעה זלגו מעיניו דמעות. עמדתי נרעש, בלא שיכולתי להבין כיצד אפשרי מצב רוח מרומם יחד עם דמעות, אך לא העזתי לשאלו על כך. רק במוצאי שבת, כשנכנסתי כדרכי לאבי, אזרתי עוז ושאלתי לפשר הדבר.

אבא ענה: אלה דמעות של שמחה. ומיד הוסיף והסביר: רבינו הזקן אמר ש'צריכים לחיות עם הזמן', זאת אומרת שיש לחיות עם פרשת השבוע ועם פרשת היום של השבוע. פרשת בראשית היא פרשה שמחה בעיקרה – הקב"ה ברא את העולמות והנבראים, והיה שבע-רצון, כפי שנאמר "וירא אלוקים כי טוב"; אולם סוף הפרשה אינו נעים כל כך.

פרשת נח, פרשת המבול, היא פרשה עצובה; אבל סוף הפרשה שמח – במזל-טוב נולד אברהם אבינו! פרשת לך-לך היא פרשה של שמחה אמיתית. בכל יום ויום מהשבוע חיים עם אברהם אבינו – הראשון שמסר את נפשו לפרסם אלוקות בעולם, ומסירות-נפש זו על התורה ומצוותיה הנחיל אברהם אבינו בירושה לכלל-ישראל.

(ספר השיחות תש"ב, עמ' 29-30)

* * *

שמה של פרשתנו מורה על הליכה מחיל אל חיל. ונשאלת השאלה: הרי בפרשה מסופר על מאורעות שהם בגדר ירידה – ירידת אברהם למצרים ולקחת שרה לבית פרעה!

אלא ירידת אברהם למצרים גרמה לגלות מצרים; ועלייתו ממצרים, במקנה בכסף ובוהב, סללה את הדרך לגאולה ממצרים, ברכוש גדול. כך גם לקיחת שרה לבית פרעה הביאה לכך שבגלות מצרים לא משלו המצרים בנשיי-ישראל, כשם שפרעה לא משל בשרה בהיותה בביתו. מובן אפוא שבפנימיות העניינים יש בירידה זו משום התחלת העלייה, שהרי מטרתה ותכליתה היא העלייה שבאה לאחריה.

(ליקוטי שיחות כרך ה עמ' 58)

ולאברם היטיב בעבורה (יב,טז)

רז"ל אמרו (פרש"י בראשית כד, טז) שבזכות שרה הייתה הברכה מצויה בעיסה. זהו "היטיב בעבורה": 'עבור' הוא תבואה, כמו "ויאכלו מעבור הארץ" (יהושע ה). "היטיב בעבורה" פירושו, שהייתה ברכה מצויה בעיסה (בתבואה).

(ליקוטי לוי יצחק עמ' שעז)

ולאברם היטיב בעבורה (יב,טז)

לעולם יהא אדם זהיר בכבוד אשתו, שאין ברכה מצויה בתוך ביתו של אדם אלא בשביל אשתו, שנאמר, ולאברם היטיב בעבורה. והיינו דאמר להו רבא לבני מחוזה – אוקירו לנשייכו כי היכי דתתערתו (=כבדו את נשותיכם כדי שתתעשרו. בבא מציעא נט).

"מים שאין להם סוף"

התבטאויות נדירות וחביבות מיוחדת הפגין הרבי כלפי הוצאתם לאור של ספרי אור התורה לצמח צדק, שיצאו לאור עולם לראשונה מתוך "ביכלעך" – כתבי יד קודש ושל מעתיקים, והיו גנוזים עד אז בספריות • על ההוצאה לאור ועל המענות של הרבי • רשימה שנייה

מתי יבואו הספרים?

במוצאי שבת קודש פרשת צו, אור ל"ג ניסן תשמ"ז, בעיצומה של אמירת מאמר ד"ה "ויהי ביום השמיני" (התועדויות תשמ"ז כרך ג' עמ' 82) התבטא לפתע הרבי:

זכה דורנו ובו נתגלו ונתפרסמו דרושיו של הצמח צדק בדפוס... לדורות... באופן של 'זה אילי ואנוהו'... חיבור והתאחדות של האדם עם הקב"ה... את הכמיהה והדריכות לקראת גילוי זה של הדפסת הספרים ניתן לראות בעובדה דלקמן: במברק (!) ששלח ב'ז' מנחם אב תשל"ה אל הרה"ח ר' אהרן ח'טריק ז"ל (אגרות קודש כרך ל' עמ' רסט) שאלו הרבי:

מתי יבואו לכאן הספרים אור התורה שיר השירים כרך שני מוכנים ללמוד בהם... מ. שניאורסאהן לימים סיפר הרב ח'טריק את הרקע למברק המיוחד (והדברים נדפסו בתשורה לבר מצוה של – יבדלחט"א – נכדו):

"בתחילת חודש מנחם אב תשל"ה שהיתי בהרים. כ"ק אדמו"ר ביקש מהמזכירות לברר אצלי בעניין ההדפסה. לא הייתה דרך ליצור עמי קשר, ולאחר שחברי המזכירות נשאלו מספר פעמים עליידי הרבי ולא הייתה בידם תשובה ברורה – קיבלו הוראה לשגר מברק, ושהשליח ימתין עד שתהיה בידו תשובה!... אולם אני לא שהיתי אז בבית, והמברק הונח ליד הדלת".

את המשך הסיפור סיפר הרב ח'טריק בראיון ל'כפר חב"ד' (גליון 500 עמ' 47):

ענין הברכות, [דרוש ארוך מאדמו"ר הזקן, בתוספת הערות הגהות ומ"מ [=מראי מקומות] וקיצורים מאדמו"ר הצמח צדק]. ותקותי שגם הספר יגיע למר בעתו ובזמנו.

בשנת תש"נ נדפסה בט' אדר מהדורה חדשה של אור התורה מספר מגילת אסתר, ובהקדמה נכתב כי ההוצאות הקודמות אזלו מן השוק, ובינתיים הגיעו כתבי יד נוספים גם מגוף כתב יד קודש, ועל כן מדפיסים מהדורה חדשה. הערה נדירה ניתנה שם בשוליהגליון: "כדי שלא לעכב ההדפסה, סמוך לימי הפורים משנת 'ניסים' – באו המ"מ [=מראי מקומות] רק לחלק ובקיצור".

כאשר הופיע הספר לראשונה בשנת תשכ"ט, שיגר אותו הרבי למד שז"ר (אגרות קודש כרך כה עמ' רנו) וכתב בנושא:

בהמשך לסיום מכתבי זה, נשלח לכ' בפ"ע [=לכבודו בפני עצמו] מה שהדפסנו בפעם הראשונה מכתבי יד מתורת אדמו"ר הצמח צדק על מגילת אסתר. ודבר בעתו מה טוב... גם סיום המגילה ושישלטו היהודים כו' נפל פחד היהודים עליהם... גם לסופר אליעזר שטיינמן כותב הרבי (אגרות קודש כרך כו עמ' ק):

בהזדמנות זו בקשתי לשלוח לכ' [=לכבודו] דבר בעתו מה שהדפסנו לראשונה מכת"י [=מכתבי יד] אדמו"ר הצמח צדק על מגילת אסתר שתקותי שיקבל עוד לפני ימי הפורים הבעל"ט [=הבאים עלינו לטובה].

מעין החידוש של משיח

מתאים לחתום רשימה זו בדברים הבאים מתוך אותו מאמר בו פתחנו:

נקודת עבודתו של אדמו"ר הצמח צדק היא מעין החידוש דמשיח צדקנו... עניינו של הצמח צדק הוא ענין מוח הדעת... חיבור נגלה ופנימיות התורה, עד שעושה מהם ענין אחד ממש בגלוי... תוכן ענין הנ"ל המושכת עתיקא קדישא למטה...

גם הספר לאדמו"ר הצמח צדק אשר זה עתה יצא לאור" (אגרות קודש כרך כד עמ' קנח).

בי"א ניסן תשכ"ח (אגרות קודש כרך כ"ה עמ' קכז) כותב הרבי למד שז"ר:

בפ"ע [בפני עצמו] נשלח מתורת אדמו"ר הצמח צדק אשר הו"ל [=הוצאת לאור] (בפעם הראשונה מכתבי יד) בקשר עם יום ההילולא שלו [ל"ג ניסן תשכ"ח – יום ההילולא וק"ב שנה להסתלקות שלו]. יום קודם לכן כתב הרבי לוועד הנהלת בית הכנסת צמח צדק בירושלים העתיקה (שם עמ' קכו):

בקשר עם יום ההילולא שלו י"ג ניסן, אשר בשנה זו ק"ב שנה להסתלקות הילולא שלו, יוסיפו על לימודם... הן בלימוד הנגלה והן בלימוד החסידות, ובפרט באור תורתו אשר הופיע עתה לראשונה מכתבי יד ונשלח בפ"ע [=בפני עצמו].

בר"ח אלול תשכ"ח, נדפס הספר 'ביאורי הזהר' מהצמח צדק, כרך א – כך לפי ה'פתח דבר', אלא שלפועל התעכבה הכריכה. בהתאם לכך, כאשר ביקש הרבי בשלהי חודש מרחשון תשכ"ט (אגרות קודש כרך כו עמ' כג) לשגר את הספר –

מה שהו"ל [=שהוצא לאור] ימים אלו מתורת אדמו"ר הצמח צדק, דא"ח – נגלה ונסתר דתורה גם יחד – אשר במאמרי הצמח צדק רואים איחוד זה בגלוי יותר מאשר במאמרי רבותינו נשיאינו לפניו ולאחריו – הוא מתנצל כי "לצערי לא נגמרה הכריכה ולכן נשלחו הגליונות כמו שהם"...

בכ"ב חשון תשל"ל (נשיא וחסיד' עמ' 514) כותב הרבי למד שז"ר:

נ"ב [=נכתב בצידו], בקשתי וזרתי לגמור ולהוציא לאור מדרושי ורשימות אדמו"ר הצ"צ [=הצמח צדק] מכתבי יד על ספר בראשית, בהוספה על הנדפסים מוכר. וזה יצא ראשונה על פ' [=פרשת] בראשית ונח. זירו לזמן יגיע ליד מר ליום הולדתו ותהי[ה] זה תשורה ושי מתושבי כפר חב"ד הם ובניהם ובנותיהם שליט"א, וגם שי משלי. ובמיוחד אשר אחד הדרושים הוא ד"ה [=חיבור המתחיל] להבין

מהכתב־יד קודש וכן בעד הרשות להשתמש בו ולהדפיסו.

לא שיערתי גודל העניין!...

לימים, כאשר הטיל הרבי על הרב חיטריק את עריכת חוברות - 'ליקוט פירושם לתניא' (שהפכו לכרכים), כתב בין השאר לגבי מאמרי הצמח־צדק ('כפר חב"ד' גליון 500 עמ' 50): פשוט... שצריך להמשיך עד גמירא (באופן שלא יוגרע כלל מההוצאה-לאור דמאמרי הצמח־צדק - שגמרם מוכרח בהקדם ככל האפשר ויקר ונעלה מאוד:

ההוצאה-לאור וגם ההקדם. ולא שערתי כלל גודל העניין וערכו וכו'.

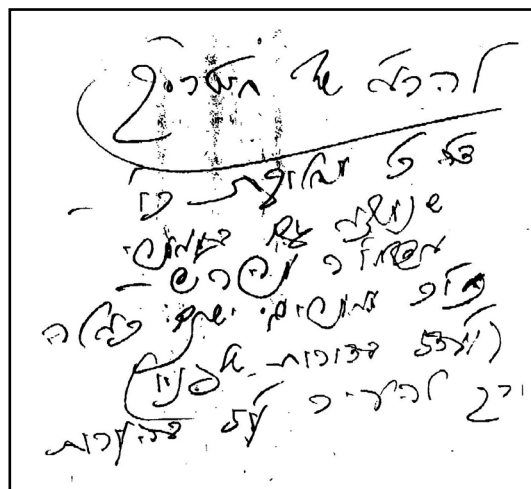
ואשרי חלקו שנעשה על ידו). על תחילת עבודתו בעריכת והכנת ספרי ה'צמח צדק', סיפר לימים הרב חיטריק (הדברים על פי ה'תשורה' הנ"ל):

"עם סיום עבודתי בעריכת המפתח על השו"ת הצ"צ, קיבלתי הוראה להתחיל לסדר את מאמרי הצ"צ לדפוס. זאת בהמשך למה שנדפס עד אז בעבר: אוה"ת (=אור-התורה) על בראשית נדפס כבר בצ"צ, וכ"ק אדמו"ר התחיל להדפיס על פרשת שמות. אחר כך נוספו על ידי הר"ל שי גרונר פרשיות וארא בא. הכתבי יד שהיו אצל כ"ק עדיין לא היו מסודרים, והיו מונחים בכמה מקומות, כך שלא הייתה זו עבודה קלה לרכז את כולם במקום אחד.

"קיבלתי 'בוך' ויקרא והתחלתי לסדר המאמרים. לא ידעתי איזה מראה מקומות וכו' לציין. דיברתי עם הרב חודקוב אודות זה, ואחרי מספר ימים אמר לי לציין, כמו שכ"ק אדמו"ר ציין למאמרי כ"ק אדמו"ר מוהר"י צ, כלומר פסוקים ומאמרי רז"ל.

"באותה תקופה לא היו 'מפתחות' לספרי דא"ח, מלבד לספר התניא ו'לקוטי תורה', וכל הערה ארכה לי זמן רב לברר. עם זאת, זירז אותי כ"ק אדמו"ר כמה וכמה פעמים לסיים ולהדפיס מה שיש בידי - וחסל.

"כאשר היו העמודים מספרי ויקרא מסודרים, קיבלתי את 'בוך' ספר שמות ויקרא, שבחלקו

מענה הרבי לרב חיטריק בכתב יד קודש: "להר"א שי חיטריק

ד"ה כל מחלוקת כו' - שנמצא גם במאמרי אדמו"ר מהר"ש - כו"כ מאמרים ישנם כאלה (ועד"ז בדורות שלפניו) ורק להעיר ע"ז בהערות".

הוא גוף-כתב־יד קודש הצמח־צדק. בהתאם לכך רציתי לשנות את מספרי העמודים בספר עליו עבדתי, אולם בבית הדפוס לא רצו מכמה טעמים: האחד [צריכים לזכור שהייתה זו אז עבודת יד ולא "מחשב"] שדבר זה יגרום להרבה טעויות. שנית, זה ייקח עוד זמן רב, והלא כ"ק רצה שיצא לאור בסמוך לחג הפסח תשכ"ד. והג' - הוא מבקש שישלמו לו תוספת שכר עבור הטרחה המיוחדת וכו'. לבסוף הוסכם שישדרו זאת בתור הוספות בסוף הספר, וזוהי הסיבה שבחומש ויקרא כרך א הוסיפו לבסוף עוד מפרשת ויקרא.

"בסופו של דבר יצא ספר זה לאור בחודש תשרי תשכ"ה. ומני אז הפך לסדר, שלפחות פעמיים או ג' בשנה, יצא כרך.

"בשנת תשכ"ג, כאשר נכנסתי פעם במוצאי שבת לרבי למסור דו"ח על העבודה ב'לקוטי תורה' - התעניין הרבי כמה פרטים בעניין 'אור התורה'. בפעם הבאה, הנה לפני היכנסי לרבי שלחתי [על ידי המזכיר] לפני שבת קודש כמה מאמרים מ'אור התורה' עם שאלות שהיו לי. כשנכנסתי, ענה לי כ"ק על כל שאלותי, ובנוסף הזכיר על עוד כמה עניינים שצריכים להיכנס לדפוס".

על סדר היום ובדחיפות

"זכיתי לקבל הוראות רבות מכ"ק. ברובן היו בעל פה, כאשר ברוב הפעמים שאלתי את הר"ל שי גרונר, כיון שהיה בסוד העניינים, ועל ידו קיבלתי את כתבי-היד. הוא היה שואל את כ"ק ומעביר לי את מענה קודשו. בסך-הכול זכיתי, ב"ה, שייצאו עליידי יותר מארבעים כרכים ממאמרי הצמח־צדק!

"אבל - מדי פעם בין ספר לספר, קיבלתי גם כמה וכמה "חלקים" [=ביקורת]. אחדים מהם הנני מעתיק כאן, וכן צילומים מגוף כתב־יד קודש. "בכ"א טבת תשל"ד קיבלתי הוראה על ידי הרב חודקוב, ועל פיה כתבתי לכ"ק: 'היום מסר לי הרה"ח חודקוב שי דברי כ"ק בעניין להוציא ב' ספרים הקשורים לכ"ק אדמו"ר הצ"צ'. כ"ק הקיף את התיבות "הקשורים לכ"ק אדמו"ר הצ"צ" והוסיף:

מהסידרה אשר עה"ת [=על התורה] שלה קדימה לכל שה"ז [=שהרי זה] מעין השלמת ושלימות דיותר מעשרים כרכים שכבר הוצאו-לאור וק"ל [=וקל להבין] - וכל זירוז יש גם נחוץ וכו' וכו'. "העבודה הרצופה, שעות על גבי שעות, ימים ולילות, הינה מייגעת במיוחד, כאשר לא רואים תוצאות מהירות. משום כך התפניתי בשלב מסוים לסדר בדפוס עניין מסוים שכ"ק הורה לי בעבר לפני זמן, ושלחתי ממנו דוגמה לרבי. ביום ה' שבט תשל"ד קיבלתי מענה וזה-לשונו:

הנ"ל - עוד חזון למועד. העמוד ע"ס [=על סדר] היום ובדחיפות - מאמרי הצמח־צדק וכאמרי זה כו"כ [כמה וכמה] פעמים, (ובזמן שאא"פ [=שאי אפשר] לנצל להנ"ל - ההמשך בתניא כבפ"א [=כבפרק א]).

"עד שנת תשל"ד יצאו יותר מעשרים כרכים, והייתה שאלה איזה כרך להוציא. בזמן ההוא עסקתי בסידור מאמרים על נ"ך ושירי-השירים, ומכמה סיבות נמשכה הכנת 'אור התורה' על שיר השירים זמן רב.

"בקשר לכך קבלתי הוראה להדפיס כל מה שיש לי בכרך אחד. בתגובה לכך כתבתי, שהכנתי כרך אחד שמחזיק שע"ב עמודים, ואם אכניס את כל שירי-השירים בכרך אחד יהיה זה ספר של יותר משמונה מאות עמודים. על כך ענה הרבי:

לפ"ז [=לפי זה] לא יעכב ויו"ל עכ"פ [=ויוציאו לאור עלי-על-פנים] חלק אחד. "בעניין מאמר מסוים שנדפס במקום אחר, שאלתי האם להכניסו בכרך אור-התורה שיר-השירים, וכ"ק ענה:

באם אפשר לא להדפיסם כאן - (אין לדבר סוף. וי"ל [=ויש לומר] דגם אין צ"ל [=צריך להיות] כאן) די שיציין שנמצאים בס' פל' [=בספר פלוני] כו'. "לפני חג השבועות תשל"ד, צלצלו מהמזכירות למסור שכ"ק שואל בעניין הדפסת ספר שנתעכב. כתבתי לכ"ק מכתב עם אמתלאות, ובערב חג השבועות קבלתי פתק וזה-לשונו:

לכאורה התחלת מכי [=מכתב] זה כדבעי - וצפיתי למסקנא בהתאם כפס"ד [=כפסק-דין] רז"ל המעשה עיקר, "ותיקן" בסיומו שתוצאה הודאית: (1) הפסק גמור בהה"ל [=בההוצאה-לאור], (2) פזור נפש ונסיון הכי חזק (אפילו לגדולים יותר) אינגאנצען ארויס לרה"ר [=לרשות-הרבים] וד"ל [ודי-למבין].

אולי המבהיל ביותר שאינו רואה הסתירה כלל ולא עוד אלא שלדעתו עלי-די"זה "הקמוותי את דבר ה".

לעת"ל [=לעתיד לבוא (להבא)] - יתייען בכ"ז [=בכל זה] עם משפיע דתו"ת [=דתומכית-מימים] - ויה"ר שסו"ס [=ויהי רצון שסוף סוף] יגיעו ויבוא לפו"מ [=לפועל ממש].

"יוסיפו... באור תורתו"

בי"ד שבט תשכ"א כתב הרבי למר שז"ר ('נשיא וחסיד' עמ' 460):

בהתאם להתחייבותנו לקליימס קונפרנץ [=ועדת השילומים], השתדלנו להוציא לאור ליום ההילולא שני הכרכים מכתב־יד הצמח צדק "אור התורה", היינו אור התורה על ס' [=ספר] שמות - פ' [=פרשיות] שמות-בא, ורשימות על שיר השירים, רות, קהלת, ונשלחו לכי [=לכבודו] בחבילה בפ"ע [=בפני עצמה].

שוב, כשנדפס בשנת תשכ"ז הכרך הראשון של 'אור התורה' - במדבר, שיגרו הרבי בידי הרב עזריאל זעליג סלונים למוסרו במתנה למר שז"ר, וכתב: "וחזקה שליח עושה שליחותו, ובטח מסר